

to istakao g. Ministar za Konstituantu, da se ova stvar popravi. Ali, gospodo, da mi sad tumačimo jedan jasan zakonski propis ili dajemo mišljenje kao Zakonodavni Odbor ovako i onako, ja mislim, da je to nemoguće, u toliko pre što je zakonski propis jasan. Po tome propisu svi studenti na strani imaju prava na razmenu novca po državnom kursu. Osim toga mladići, koji završuju studije 1923. godine i ostali studenti i medicinari, koji ne završuju studije 1923. godine, nemaju toga prava.

To je jasno. Kad je ovaj zakonski propis izradjen, desila se jedna mala zabuna. Ja sam tada bio predložio, da svi studenti bez obzira kad završuju studije a bili su na frontu, imaju prava na razmenu novca po državnom kursu. U tome smislu, gospodo, ja sam govorio, ali g. Ministar nije to usvojio nego je usvojena ova redakcija po zahtevu g. Ministra. Ja sam zahtevao, da svi mladići, koji su bili na frontu i počeli školovanje na strani pre nego što smo se ujedinili, jer su se navikli na izvesna predavanja i na izvesne odredbe, koje postoje na tim univerzitetima, da treba da ostanu i dalje tamo i završe školovanje. Oni nisu mogli početi ovdje zato, što je naša zemlja bila porobljena, ali g. ministar nije pristao na moj

predlog. Pored svega toga izlaz iz situacije ne bi bio taj, koji g. Pavle Angjelić predlaže nego da se traži redovan put.

Pavle Angjelić: Glavno je da se mišljenje Zakonodavnog Odbora slaže sa mojim mišljenjem, ali da nema zakonske forme za to.

Ministar Pravde dr. **Laza Marković:** G. Vujičić kaže drukčije.

Predsednik **Miša Trifunović:** Gospodo, ja vidim, da se Zakonodavni Odbor slaže u tome, da se ne može ulaziti u tumačenje pojedinih članova zakonskih i onda ćemo oju stvar skinuti sa dnevnoga reda. (Prima se).

Sad prelazimo na petu tačku dnevnoga reda: pretres izveštaja pododbora o Državnom Savetu i Upravnim Sudovima. (Glasovi: Da zaključimo sednicu). Sad je 12 časova i možemo da prekinemo sednicu. Današnju sednicu zaključujem, a iduću zakazujem za sutra u 10 časova pre podne sa dnevnim redom: Prva tačka zakon o uređenju okruga i srezova na teritoriji Srbije i Crne Gore i druga tačka izveštaj pododbora o Državnom Savetu i Upravnim Sudovima.

(Sednica je zaključena u 12 i ¼ časova u podne).

LXVII. SEDNICA

ZAKONODAVNOG ODBORA

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE

SRBA, HRVATA I SLOVENACA

držana 8. aprila 1922. u Beogradu.

Predsedavao Predsednik **Miša Trifunović.**

Sekretar dr. **Pavle Čubrović.**

(Početak u 10 i ½ časova).

Predsednik **Miša Trifunović:** Gospodo, otvaram 67. redovni sastanak. Molim g. sekretara, da izvoli pročitati zapisnik prošloga sastanka.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** čita zapisnik 66. redovnog sastanka.

Predsednik **Miša Trifunović:** Gospodo, ima li primedaba na protokol? (Nema). Primedaba nema, objavljujem, da je protokol primljen.

Čast mi je, gospodo, saopštiti Odboru, da mi je Predsednik Narodne Skupštine dostavio rešenje Ministarskog Saveta o ustupanju jednog zaplćenog Diesel motora akcijskom društvu za gradjevinu i saobraćaj stranaca u Herceg Novome, koje je uputio g. Predsedniku Ministarskog Saveta na reviziju.

Sad, gospodo, prelazimo na dnevni red. Na dnevnom redu je kao prva tačka pretres u pojedinostima Zakona o rasprostranju zakona o uređenju okruga i srezova za Kraljevinu Srbiju na teritoriju ranije Kraljevine Crne Gore. Nadležni g. Ministar nije mogao doći. Ako se Zakonodavni Odbor slaže, ja bih molio, da se ova prva tačka skine s dnevnoga reda. (**Ljuba Jovanović:** Zašto?) pa da predjemo na drugu tačku dnevnoga reda. (Jedan glas: Je li on pristao?) Nije mi ništa g. Ministar izjavio. (**Ljuba Jovanović:** Jesu li pristali, da se ovaj tekst menja?) Ima reč g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja ne znam, da li je g. Ministar pristao ili nije pristao, ali znam, da je ovaj tekst definitivno izradjen u Ministarstvu Unutrašnjih Dela, nama donet kao takav, i mi smo ga primili. Mi nismo izmenili u njemu ni jednu zapetu, jer su ga oni izradili, pošto su se sporazumeli s nama. Kad smo ga pregledali, nismo izmenili ništa, kako rekoh, nego smo ga podneli Zakonodavnom Odboru da ga on primi. I prema tome, ja ne znam, zašto bismo ga odlagali. Ja mislim još da je ovde jedan predstavnik Vlade, koji može dati u ime Vlade jednu autorativnu izjavu.

Ministar za izjednačenje Zakona **Marko Trifković:** Nije pravilno, da se zakon donosi ovde, bez prisustva g. Ministra. (Čuje se: Može g. Ministar da da izjavu!) On mene nije ovlastio, i ja ne mogu u ime njegovo davati izjave.

Predsednik **Miša Trifunović:** Ima reč g. Vujičić.

Milorad Vujičić: Ja mislim, da je nezgodno da rešavamo bez Ministra. I ako je vlada izradila, mi možemo nešto da izmenimo, pa posle ministar da kaže: ja ne pristajem! Nije stvar za 2—3 dana pa ćemo posle svršiti. Kad bismo imali garancije, da će ministar potpuno usvojiti ono što mi izmenimo, ili kad bi ispašlo da primimo onako kako je predloženo, mogli bismo raditi, ali može doći da se nešto izmeni. Ja sam protivu postaja, međjutim ja verujem, da su postaje nužne i smatram kao vrlo korisnu stvar, ako se podeli Crna Gora na okruge, kao što je predloženo.

Predsjednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja bih bio protiv odlaganja, da ne stoji činjenica koja čini, da odlaganje ništa ne menja stvar, jer i ako ova stvar prodje kroz Zakonodavni Odbor, Skupština je ne može izglasati, jer se neće sastati pre 24. o. m. Prema tome ne može ni biti pre definitivno svršena. Ja mislim, da ćemo mi to vrlo brzo svršiti, na prvoj sednici, jer i ministar, koliko ja znam, nema ništa protiv toga da se ova stvar primi ovako i nema bojazni, da se odloži i tim upropasti.

Ministar za Konstituantu **Marko Trifković**: Ja mislim, da primimo predlog g. Gjonovića. Razlozi su sasvim na svome mestu.

Predsjednik **Miša Trifunović**: Želi li Zakonodavni Odbor, da 1. tačku skinemo s dnevnog reda? (Želi.) Onda prelazimo na 2. tačku dnevnoga reda: pretrës izveštaja pododbora o projektu zakona o Državnom Savetu i Upravnim Sudovima.

Otvara se načelna debata. Pošto vam je projekt poznat, mislim, ne treba g. izvestilac da ga čita. Otvara se načelna debata. Pošto se u načelnoj debati niko nije javio da govori, pristupićemo odmah glasanju u načelu. Molim g. sekretara, da proziva g. g. poslanike. Gospoda, koja su za to da se u načelu primi ovaj zakon o Državnom Savetu i Upravnim Sudovima, glasaće »za«, a gospoda koja su protiv, glasaće »protiv«.

Sekretar dr. **Pavle Čubrović** proziva poslanike, koji glasaju ovako: Jovan Jovanović za, Milorad Vujičić za, dr. Jovan Radonić za, Dr. Ninko Perić za, Mihajlo Živković za, Dr. Svetislav Popović za, Josip Drogenik za, Jovan Gjonović protiv, Etbin Kristan protiv, Većeslav Vukder za, Miša Trifunović za, Manojlo Sokić za, Josip Rajzner za, Radoslav Agatonović za, Jovan Jovanović za, Marko Gjurčić za.

Predsjednik **Miša Trifunović**: Glasalo je, gospodo, svega 16, od kojih su 14 glasali za, a dvojica protiv. Prema tome ovaj zakonski projekt o Državnom Savetu i upravnim sudovima primljen je u načelu.

Otvara se specijalna debata. Debatovaće se po glavama. Na redu je prvi odeljak organizacija sudova od člana 1—14 zaključno. Ima reč — Kristan.

Etbin Kristan: Gospodo, ja sam u ustavnoj debati bio protiv nekih ustanova na kojima se osniva ovaj zakon. Kad je Ustav bio prihvaćen, neke su tačke jednostavno prepisane, ali opet ide ovaj zakon mimo mogućnosti, koje naš Ustav pruža. Tako čl. 2. određuje kako se postavljaju članovi Državnoga Saveta i u drugoj alineji veli: upražnjena ili novoustanovljena mesta u Državnom Savetu popunjavaju se na isti način. Ustav ovde dozvoljava, da se od toga načina ode nešto dalje, kad se radi o upražnjenim i novim mestima. Mi smo bili za to, da se Državni Savet sastavlja na demokratski način a ne sa jednom posvema političkom procedurom, koja prepušta sastav Državnoga Saveta vladi, jer Vlada rukovodi većinom u Parlamentu i ona članove Državnog Saveta predlaže Kruni. Baš za ta upražnjena mesta mogao bi se uzeti modus, koji bi odvuкао tu stvar iz politike. Mi smo tražili i cela levica je u tome bila složna, da članove Državnoga Saveta biraju kolegije upravnih sudova. Neki minimum toga bio je u prvom nacrtu, i to da postavlja članove Državnoga Saveta na

upražnjena mesta taj Državni Savet sam. Ovako kako stvari ovde stoje, Državni Savet biće jedan aparat Vladin. Ono što sam u ustavnoj debati rekao, moram ponoviti ovde. Vlada je ona, koja će predlagati polovinu članova Državnoga Saveta putem svoje većine u Narodnoj Skupštini; Vlada će biti ona koja će predlagati drugu polovinu članova Državnog Saveta u ime Kralja i tako napokon biće Državni Savet sastavljen onako kako vlada hoće. To onda nije nezavisno upravno sudsko telo, kako bismo mi to očekivali, jedan nezavisan sud, nego jedna institucija vladina.

Ustav, kako sam rekao, dozvoljavao je, da se odstupi od toga postupka bar u nekim slučajevima, pa sad u ovome nacrtu nisu ti slučajevi izrabljeni nego se propisuje isti postupak. To je jedan od razloga, koji mene rukovodi, da moram glasati protiv ove prve glave jednako kao i protiv celoga nacrta, koji je inače u mnogim svojim članovima zbilja dobar i mogao bi se prihvatiti, ako ne bi bilo nekih takvih stvari. Ja neću dalje da odugovlačim, to sam samo hteo da kažem.

Potpredsjednik dr. **Svetislav Popović**: Za reč se niko više nije prijavio. Time je diskusija o odeljku I. završena. Prelazi se na glasanje. Glasaće se o pojednim članovima.

Glasa se o čl. 1. Gospoda koja čl. 1. primaju, neka izvole sedeti, a koja ne primaju, neka izvole dići ruku. (Svi sede.) Član 1. je primljen.

Glasa se o čl. 2. Gospoda koja su protiv člana 2. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 2. je primljen.

Glasa se o čl. 3. Gospoda koja su protiv člana 3. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 3. je primljen.

Glasa se o čl. 4. Gospoda koja su protiv člana 4. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 4. je primljen.

Glasa se o čl. 5. Gospoda koja su protiv čl. 5. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 5. je primljen.

Glasa se o čl. 6. Gospoda koja su protiv čl. 6. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 6. je primljen.

Glasa se o čl. 7. Gospoda koja su protiv čl. 7. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 7. je primljen.

Glasa se o čl. 8. Gospoda koja su protiv čl. 8. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 8. je primljen.

Glasa se o čl. 9. Gospoda koja su protiv čl. 9. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 9. je primljen.

Glasa se o čl. 10. Gospoda koja su protiv čl. 10. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 10. je primljen.

Glasa se o čl. 11. Gospoda koja su protiv čl. 11. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 11. je primljen.

Glasa se o čl. 12. Gospoda koja su protiv čl. 12. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 12. je primljen.

Glasa se o čl. 13. Gospoda koja su protiv čl. 13. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 13. je primljen.

Glasa se o čl. 14. Gospoda koja su protiv čl. 14. neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 14. je primljen.

Time, gospodo, primljen ceo odeljak I. ovog zakonskog projekta. Prelazi se na pretres u pojednostima Odeljka II. Reč ima g. Ministar za Konstituantu.

Ministar Za Konstituantu i izjednačenje zakona **Marko Trifković:** Nisam hteo da uzimam reč za vreme čitanja, da ne bih prekidao čitanje pojedinih članova, da bi se svršilo primanje celog ovog odeljka. Ali, gospodo, ja bih imao da izjavim: da ako bi Zakonodavni Odbor bio mišljenja g. Kristana, koje je on malo pre izneo prilikom diskusije druge alineje člana 2., da se popunjavanje savetničkih mesta vrši na jedan drugi način, a ne onako kako se postavlja ceo Državni Savet, ja bih, gospodo, pristao, da rešavanje po ovome članu odložimo, te da se o tome u vladi sporazumemo. Jer, pravo da vam kažem, ja se u tom pogledu slažem sa g. Kristanom i nalazim da bi interesi državne službe i ugleda Državnog Saveta zahtevali, da se popunjavanje savetničkih mesta vrši onako, kako predlaže g. Kristan. Ako bi Zakonodavni Odbor našao, da o ovoj stvari treba još da razgovara, ja bih molio, da se rešavanje o čl. 2. odloži. (Glasovi: To je već rešeno!) Ako Zakonodavni Odbor pristaje, to bi se pitanje moglo odložiti.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Reč ima g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja se, gospodo, donekle slažem sa predlogom gospodina Kristana, ali bih samo hteo da imam jednu garanciju više, da će Državni Savet biti sastavljen kako treba. Čini mi se, da bismo je dobili tako, ako bi se popunjavanje mesta vršilo ne po izboru koji izvrši sam Državni Savet, nego ako se sastavi jedan izborni sudski kolegijum, koji bi bio sastavljen: od članova Državnog Saveta, Administrativnih Sudova i Kasacionog Suda. Na taj način napravili bismo jedan veći i stručni kolegijum i Državni Savet tako popunjavan bio bi dobar. Jer ako sami državni savetnici biraju kandidate, onda ja ne vidim, kako bismo mogli imati garanciju od jedne, ako baš hoćete, partijske samovolje.

Državni savetnici biće, ako uzmete sadašnju političku konstelaciju, sastavljeni od članova dveju parlamentarnih grupa. I kad biste vi dozvolili, da te dve grupe preko svojih članova u savetu sva mesta popunjavaju, kako oni hoće, onda mi, gospodo, nismo zaštićeni od jedne samovolje i partizanstva. I koliko je god to primamljivo, da se državni savetnici popunjavaju jednim izbornim putem od jednoga tela koje je stručno, opet, gospodo, ina nezgoda kojih se mi plašimo i zato dajmo što veću širinu, neka se izabere kolegijum, u koji će ući ne samo državni savetnici, nego i članovi administrativnih sudova i kasacionog suda. U takovom velikom izbornom telu, ne mogu biti predstavnici samo dve grupe. Na taj način mi bismo imali jednu garanciju više i mogli bismo primiti jedan ovakav predlog.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Ja bih molio gospodu poslanike, da ne diskutuju o stvari koja je završena. (Glasovi: Tako je.) Reč ima gospodin Joca Jovanović.

Jovan Jovanović: Ja bih u svemu primio predlog gospodina predgovornika Gjonovića, iz razloga što predlog ustanove Državnoga Saveta sada po Ustavu nije onakav, kakav je bio Državni Savet u

staroj Kraljevini Srbiji. Ovome Državnom Savetu mi u glavnom dajemo funkciju najvišeg upravnog suda i prema tome članovi toga suda treba da budu što nezavisnije birani i što manje zavisni od vlade. Zbog toga ovaj predlog gospodina Gjonovića je takav, da ja mislim, da ga može svako usvojiti i on bi bio dovoljna garancija, da bi Državni Savet bio sastavljen od nezavisnih ljudi. Ovako po predlogu, kakav je učinio gospodin Kristan, ili kakav je ovde, to ne bi bila dovoljna garancija.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Reč ima gospodin izvestilac.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Mi smo ovu stvar već rešili, ali kad je gospodin Ministar već kazao svoje mišljenje o tome, reći ću i ja nekoliko reči kao izvestilac. Ja mislim, da bi bilo pogrešno, ako usvojimo predlog gospodina Kristana i gospodina Gjonovića. Time bismo mi baš promašili glavni cilj. Državni savetnici su ljudi kao i svi drugi. Njih bira Kralj i Narodna Skupština. I sigurno oni nikada neće učiniti neku pogrešku, koju bi mogao učiniti ovaj kolegijum. Ako se usvoji da se oni docnije popunjavaju, može nastupiti, da savetnici, kao partijski ljudi, jednoga dana izaberu na upražnjena mesta svoga partijskoga čoveka.

Jedanput će izabrati jednoga, drugi put drugoga, trećiput trećega itd. i jednoga dana dobićemo u Državnom Savetu čisto partijske ljude. Medjutim ako se ovako primi, kako je ovde predviđeno, toga slučaja neće biti. Ja baš mislim, da bi se onda pogrešilo, jer predpostavite takav slučaj, da su u Državnom Savetu radikali u većini. Na prazno mesto oni će izabrati radikala. I uprazni li se jedno mesto demokrata, oni će opet izabrati svog čoveka i tako posle pet ili deset godina imati sistem partijskih savetnika, a ovako na ovaj način, kako je ovde predviđeno, to se ne bi moglo desiti. U Državnom Savetu su ljudi, članovi pojedinih partija, pa je verovatno, da će se rukovoditi partijskim obzirima, a ovako ako je to zakon, to ne može da bude. (Ljuba Jovanović: Molim reč!)

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Ima reč gospodin Jovanović.

Ljuba Jovanović: Ja bih, gospodo, samo hteo da pitam, hoćemo li o tome diskutovati ili ne? (**Radoslav Agatović:** Ne treba o tome diskutovati, jer ćete onda diskutovati i o svakom zakonu, koji smo jedanput rešili. — Glasovi: Ne treba diskutije.)

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Gospodo, stvar je važna, pa joj moramo posvetiti pažnje. Gospodin Ministar je stavio predlog, koji je uslovan. Ako gospoda nisu za to, da to menjamo, onda se predlog gospodina Ministra, koji je uslovan, neće menjati. Ima reč gospodin Ljuba Jovanović.

Ljuba Jovanović: Gospodo, ovako čini se, da je bilo u vladinom predlogu pa se u pododboru našlo, da to ne treba usvojiti. I zastupnik gospodina Ministra je na to pristao. Dopustite mi da objasnim zašto je to vraćeno. Videće se, da gledaš, koje su gospoda zastupala, nije ispravno. Pre svega ne stoji ono mišljenje, da će Državni Savet popunjavanjem dobiti jednu partijsku formu. To bi bilo samo tako, kad bi većina skupštinska bila stalna. Medjutim to nije tako. Za ove tri godine dana bile su u našoj zemlji razne vlade sa skupštinskim većinama. Sve su partije u našoj Narodnoj Skupštini sem komunista, sve su bile u većini. To znači, da bi u Državni Savet

ušli kandidati svih mogućih političkih partija, koji se ogledaju u tom parlamentu. Toliko se sastav većine menjao — a tako će to i biti. Ako ostanemo pri ovom kako je rešeno, onda je isključena mogućnost, da će Državni Savet dobiti boju jedne partijske grupacije, a naprotiv ako budemo usvojili ono što se predlaže, onda bi jednom izabrani Državni Savet posle tako reći ovekovečio svoj politički pravac, kad bi sam iz svoje sredine tako radio. (**Jovan Gjonović:** Zato ne ćemo tako, nego jednu široku kolegiju.)

To je bio predlog gospodina Ministra, a ja sam razumio i gospodina Kristana. Poznato je iskustvo, gospodo, da kad vi date jednu izvesnu autonomiju činovnicima, onda oni sa jednog uzanog gledišta i tako da kažem sa jednog egoističkog gledišta shvataju i rešavaju lična pitanja tako, da oni nesumljivo na najgori način rešavaju. Mi imamo u našoj zemlji i drugih takvih ustanova, čiji je izborni pravac i sistem meni vrlo dobro poznat i to nas iskustvo upućuje, da mi našim ljudima, koji su ovakvi kakvi smo i mi, ne poveravamo takve stvari; jer mnogo što šta, što se u ovom domu ne bi smelo raditi, to se radi kao i po tim zatvorenim činovničkim kružicima.

Dakle, gospodo, bilo bi to sasvim protivno ovome što se ovde veli.

Drugo, gospodo, g. Gjonović je predložio, da načinimo neko izborno kandidaciono telo. To je lepo kad se tako kaže. Ali ja bih lteo da vidim kako bi bilo to izborno telo. To bi telo bilo ili političko ili bi se vratilo na ovo činovničko. Ako bi bilo političko, onda zašto bežati od Skupštine, a ako bi bilo činovničko, onda se vraćamo na ono prvo što sam malo čas govorio. Moje je, gospodo, iskustvo i mišljenje ovo: činovničke te autonomije su se pokazale u drugim zemljama kao vrlo slabe. Imala je Francuska magistraturu do revolucije, koja je imala mnogo dobrih strana, ali koja je u tome pogledu na kraju krajeva se diskvalifikovala, pa je onda došao pokret, koji je i nju sa mnogim drugim ustanovama do revolucije uništio. I oni isti razlozi, gospodo, koji su rukovodili i ljude u toj francuskoj revoluciji, opet i nas opominju, da se čuvamo od davanja autonomija činovničkim telima, oligarhijama, koje redovno te autonomije i ta prava zloupotrebljuju; kad god se rešavaju lična pitanja.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Reč ima gospodin Ministar.

Ministar za izjednačenje zakona **Marko Trifković:** Ja sam, gospodo, prihvatio u načelu predlog gospodina Kristana. Prihvatio sam ga zato, što je to mišljenje, gospodo, vladino.

Gospodin **Ljuba Jovanović** Vam je rekao, da je vlada u svom prvobitnom predlogu tako i uredila: bilo je predloženo da se upražnjena mesta državnih savetnika popunjuju od onih ličnosti, koje Državni Savet bude predložio. Mi smo to uradili iz dva razloga. Prvi je razlog bio, što smo našli da je nezgodno, da Narodna Skupština kao zakonodavno telo, koje ima da donosi zakone i da kontroliše rad vlade, da se ona upušta u lična pitanja i da ona postavlja činovnike u državnoj administraciji. To je nezgodno dvojako. To je nezgodno prvo zbog, toga, što se među samim narodnim poslanicima, među političkim partijama u Skupštini, pa i među članovima jedne iste partije, kadgod dodje na dnevni red postavljanje činovnika od strane skupštine stvaraju izvesna zaostrenja i sukobi, dok je sasvim drukčije, kad se diskutuje načelno o zakonima. A drugo, gospodo, nezgodno je i

zbog toga, što Državni Savet kao najviši upravni sud, ne treba da podleže uticaju politike ili treba da podleže uticaju politike u koliko je god moguće manje. Medjutim kad njega bira jedno čisto političko telo kao što je Narodna Skupština onda je nemoguće izbeći, da on ne bude pod uticajem politike.

Drugi razlog zbog koga sam protivnik da Narodna Skupština popunjava upražnjena mesta drž. savetnika ovaj je: Mi smo imali prilike da vidimo kako se radi, kad Narodna Skupština ima da postavlja činovnike u jednoj instituciji, a kako se radi kad se članovi izvesne ustanove popunjavaju mimo skupštine, Kasacioni Sud se popunjavao birajući sa državnim savetom kandidate za upražnjena mesta kasacionog suda i videli smo, da je i Kasacioni sud stalno bio u punom svom broju kao i svi ostali sudovi čija su se mesta popunjavala prema predlogu kasacionog suda bez obzira na režim i prilike u zemlji. A Državni Savet, čija upražnjena mesta treba da se popunjavaju izborom od strane Narodne Skupštine, uvek je bio krnj, a evo ga već nekoliko meseci ne može da radi u punoj sednici. (**Marko Gjuričić:** Ne nekoliko meseci, nego godinu i po dana.) Evo već godinu i po dana gomilaju se neprestano akta, koja ne mogu da budu raspravljena. (**Ljuba Jovanović:** Zbog provizoriuma.) i ako su u pitanju vrlo veliki interesi građana.

G. Jovanović mi dobacuje: zbog provizorijuma. Jest bio je provizorijum, ali taj provizorijum ni malo nije mogao da se dotakne Kasacionog Suda. Vidite, Kasacioni Sud radi, dejstvuje i popunjava ne samo sebe nego i ostale sudove, gde je nadležan da vrši popunjavanje. Medjutim pre ovoga provizorijuma imali smo redovno stanje, ali nikad nismo imali u Državnom Savetu broj 16, koji je Ustavom predviđen, nego je uvek bio taj broj manji. I zato bi bilo najzgodnije ovako, kao što je vlada predložila, da državni savet predlaže dvostruki broj kandidata na upražnjeno mesto i da vlada od tog dvostrukog broja uzme jednoga. Ne treba se, gospodo, bojati partizanstva, pošto jedna te ista vlada neće biti neprestano na vlasti nego će se menjati. Vlade su koalicione i nikad neće moći preovladati uticaj jedne jedine partije.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Reč ima nar. poslanik g. Agatonović.

Radoslav Agatonović: Gospodo, ja ću odmah da izjavim, da se sa mišljenjem g. Ministra Konstituante apsolutno ne slažem. Ne slažem se zbog toga, što ma koliko vi hteli da ustanova Državnog Saveta bude nepolitička, nego da bude samoupravno-sudska, to ne može da bude. To je jedan od najviših sudova u zemlji za administrativne sporove i ako vi njemu, kao najvišem sudu u zemlji, date autonomiju onakvu, kako bi zamišljali predlagачi g. Kristan i g. Gjonović, može nam se ponoviti, da u budućnosti imamo ono što smo imali u prošlosti. Mi smo prošli kroz tu fazu oligarhije Državnog Saveta i znamo, kakve su posledice doneli oni ljudi, koji su sebično posmatrali vlast i hteli je iskoristiti do krajnjih granica. G. Jovanović vanredno je lepo izneo ne citirajući primere i ja neću citirati primere, šta znači autonomija tela, koji ima da bira svoje kolege. U pojedina tela ulazili su ljudi sa mnogo manje sposobnosti, a sa više koterijaških veza. Mi to vrlo dobro znamo i nije potrebno da to naročito napominjem: Stvorite li vi mogućnosti Državnom Savetu, da na ovaj način sami savetnici biraju sebi kolege, onda će ih oni birati po srodstvu, kao što se bira u drugim ustanovama po srodstvu, prijateljstvu i po mnogim

drugim sličnim obzirima, a najmanje po onim, koji njih treba da rukovode. Kasacioni Sud, Apelacioni Sud, to su sve politička mesta, koja ne možete udaliti od politike i napraviti ih bogovima, jer oni nisu nekakvi drugi bogovi nego što smo mi ovde. Oni su politički opredeljeni. Zависи samo u koliko manje unose politike, što manje unose politike u sudstvo, to závisi od njihovog vaspitanja i poimanja dužnosti. Mi ne možemo sprečiti te institucije, da one ne budu političke i ne možemo ih od toga izlečiti. Naprotiv, sve su te institucije politička mesta i kad su politička mesta, onda ne želimo da ta politička mesta dobiju autonomiju, koja bi se hvala sa Vladom i prerogativama Narodne Skupštine i samog naroda, već želimo, da ta politička mesta budu u rukama onoga političkog tela, koje uvek može da na ta velika politička mesta nameće svoja mišljenja i raspoloženja, koja ima narod u Skupštini. Ovo je po prevashodstvu političko telo, koje manifestuje raspoloženje mase naroda i neka se odayde prenese narodno raspoloženje na sve državne ustanove, ako želite da bude harmonije u državnim ustanovama. Od politike nema štete, ako provejava politika, koju predstavlja većina u Skupštini, jer je to politika, koju toga momenta narod hoće. Kad narod menja tu politiku, menjaće se politika i kod tih ustanova. Zbog toga, po mome mišljenju, treba da ostane ovako, kako je i kako je do sada bilo.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima narodni poslanik g. Marko Gjuričić.

Marko Gjuričić: Ma da izgleda, da neću imati većinu za svoje mišljenje, ipak hoću da kažem, da sam naklonjen tome i mislim, da bi bolje bilo, kad bi kandidacija poticala od samoga tela, koje se popunjava, kao što će ući u nov zakon o uredjenju Kasacionog Suda, da sam Kasacioni Sud predlaže kandidate za svoja prazna mesta. Samo telo, koje ima da popunjava sebe, ono kandidira lica, koja smatra da su sposobna da udju u to telo. Što se tiče partizanstva, da će na taj način ući oni, koji pripadaju pojedinim grupama ili srodnicima, to se ne može izbeći time, da Narodna Skupština to radi. Ali to pogoršava, a ne popravlja. Narodna Skupština je jedno najveće političko telo i tu će politički uticaj igrati prvenstvenu ulogu, a neće imati uticaja sposobnost karaktera, koji su najvažniji za sudstvo.

Dalje imam da kažem ovo. Stanje je izmenjeno, ma da to pojedine partije neće priznati. Ja smem da tvrdim, da i kod ovoga sastava izbornoga tela, koji su do sada bili i kod sistema gde smo sami predlagali kandidate za pojedina mesta, ipak se vodilo računa o sposobnosti lica, koji su kandidirani da mogu ući u najviša sudska mesta. Ipak ti najviši sudovi nisu popunjeni ljudima iz jedne partije, nego ih ima iz raznih grupa i raznih partija i ovaj izbor su potvrđivali i ministri iz drugih partija.

Dolazi još i ovo. Po sadanjem izbornom zakonu i po odredbama Ustava savetnici državni ne mogu biti na svojim položajima, ako su oni tako veliki političari, jer je najveći političar onaj, koji hoće da bude narodni poslanik i taj bi odmah izgubio svoje mesto. Kad se jedanput oduzme pravo takvome članu najvišega suda, da može biti narodni poslanik, ta njegova pripadnost politici gubi u svome značaju. On postaje izvesno član jedne partije neaktivni, što je i bolje. Za članove tih velikih sudova ta bojazan još je manja. Ako vi jednom velikom sudu dajete, da

on sam čuva svoj ugled i obratno, da ima pravo kandidirati svoje drugove, koje će primiti u svoj sastav, onda to je mnogo bolje i to je ono čemu se ima težiti. Ja bih bio za to, da se primi predlog g. Kristana, jer držim, da bi bolje odgovorilo potrebama koje želimo da postignemo.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima nar. posl. g. Agatonović.

Radoslav Agatonović: Mi se, izgleda, nismo razumeli. Koliko sam ja razumeo g. Gjuričića, on misli, da je naša težnja da metnemo ljude nepolitičare u Državni Savet. Naprotiv, ja kažem, to je jedno političko telo. Ali ono nije političko telo ovako kako je ovo naše ovde, to je jedan sud. Ne možete vi taj sud emancipirati, da ljudi koji pripadaju tome sudu ne pripadaju nekoj političkoj partiji, i ako bi se ti ljudi umešali aktivno u politiku, naravno samim tim gube mesto u Državnom Savetu. Vi ne možete isključiti politiku, kojoj svaki čovek pripada. Svaki, gospodo, ispoveda neko političko načelo. Da bi ta institucija napredovala, gospodo, vi ne možete tražiti, da lica, koja tamo dolaze, ne pripadaju jednoj političkoj partiji. Ovde je stvar u tome. Hoće li se dati toj instituciji takva autonomija; da sama sebi bira kolege ili treba postaviti jednu kontrolu. Najveća kontrola naroda jest u samoj Skupštini. Tu je, gospodo, suština pitanja, kako će se ta institucija popunjavati i mi treba to da rešimo tako, da se popunjuje izborom naroda.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Reč ima g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Gospodo, znate kako je: narod je najviši gospodar, on je suveren, on je izvor i utoka vlasti. To su i radikali bili napisali u svojem programu 80-tih godina. Ali vidite, ima slučajeva; gde se u interesu samoga naroda mora to njegovo pravo grančiti. Vi n. pr. nećete dozvoliti, da narod sam bira lekare, niti ćete dozvoliti, da narod bira inženjere i sudije. Ja sam bio u jednoj zemlji gde narod bira sudije i znam, da sudovi tamo nisu bolji nego što su bili u Turskoj. Kad se tiče izbora jednoga stručnoga tela, onda narodu nešto fali, fali stručna procena, narod ne može to telo dobro izabrati. Zato i ne tražimo, da narod bira sudije i druge stručnjake.

Ne bismo hteli ni to, da se birokratije jedna ustanova tako, da se ona obnavlja sama. Mi dakle nećemo niti da narod bira to telo, niti oni koje je narod poslao da vode politiku. Za vodjenje politike smo mi u ovom telu i kad nas je glavno ono što je politika; a često puta li po pravilu je sporedno ono što je stručno. Nezgodno bi bilo dozvoliti, da te najveće stručne ljude u državi biramo mi, koji smo u tom lajci. Ali, nezgodno je, gospodo, i to da ta ustanova samu sebe obnavlja. Jer, onda imamo bojazan od birokratizma. (**Radoslav Agatonović**: Od oligarhije i oligarhije.) Zato treba naći jedan srednji put. Sa ovim predlogom koji smo podneli, mislim, da je nadjen taj srednji put. Dakle, da ga ne biramo ni mi, niti da se sam obnavlja, nego da ga bira jedan širi kolegijum sastavljen od Drž. Savetnika, administrativnih sudija i Kasacionog Suda. Ta ustanova onda samu sebe neće obnavljati, nego će je obnavljati jedan širi kolegijum. Tim imamo garanciju, da to neće biti politička ustanova po pravashodstvu, nego će postati stručna ustanova, a nama kao stručna ustanova i treba. Zbog toga smo postavili ovaj zahtev, tražeći jednu srednju liniju: između čistoga biranja sasvim

političkih ljudi i s druge strane između birokratskoga biranja, naime, da ustanova samu sebe obnavlja.

Mi smo sa tim predlogom izašli kao s takovim i molimo Zakonodavni Odbor da ga priimi. Ali, mi protestujemo protiv toga, ako se misli, da mi smatramo, da Državni Savet treba sam sebe da obnavlja. Isto tako nećemo primiti, da Kasacioni Sud sam sebe obnavlja. (**Marko Gjurčić:** To ćete primiti.) Mi nećemo. Mi ćemo primiti, da Kasacioni Sud obnavlja sebe kao i ovaj, u sporazumu sa Državnim Savetom i jednim izbornim sudskim kolegijem. Gospodo, mi vam rekosmo, a vi odlučite kako hoćete.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Reč ima g. Drogenik.

Josip Drogenik: Tudi jaz se pridružujem mišljenju skupine, ki smatra, da ni dobro, če volijo politiki državne svetnike. Državnih svetnikov ne smejo voliti politiki, če ne, lbo prišla politika še v sodstvo. To bi bilo pa v največjo škodo sodstva, ki je danes edino telo, ki je še izven politike. (**Radoslav Agatonović:** Državni savet nema sudskih funkcija.) Tudi državni svet je neke vrste sodišče, in sicer najvišje sodišče.

Zato mislim, da bi bilo mnogo bolje, če bi volili člane upravnega sodišča strokovnjaki, a parlamentarci naj bi ne imeli nikakega direktnega posla s to korporacijo. In to radi toga, ker imamo slabe izkušnje z uradniki; uradniki se smatrajo predvsem za pristaše svoje stranke in šele v drugi vrsti se ozirajo na svoj uradniški položaj. Mi pa moramo zahtevati, da je uradnik v prvi vrsti uradnik, politik pa šele, kolikor se tiče njega osebno. Samo na ta način pridemo do dobre uprave.

Zato se strinjam s predlogom g. ministra in g. Kristana, da se najde srednja pot, da bodo strokovnjaki volili državne svetnike.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Diskusija je dovršena. Postoji predlog g. Ministra za Konstituantu, koji... (**Milorad Vujičić:** Molim reč.) Izvolite.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Mislim, gospodo, da ćemo pogrešiti, ako budemo činili iznimku u ovoj stvari. Ne mogu razumeti, kako ćemo imati više vere u 10—15 državnih savetnika, nego u samu Narodnu Skupštinu. Gospodo, predlog, da državne savetnike predlaže sam Državni Savet, smatram, da to nije logično; osoblje više instancije bira osoblje za niže instancije, a ne da bude obratno. To takodje smatram da je vrlo neumesno, pa nemojte da menjamo ovo, nego neka ostanu, kako jest, jer budete uvereni, da će mnogo veća garancija biti, ako budu državni savetnici birani na predviđeni način, nego da to ostavimo samom Državnom Savetu.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Gospodo, Ministar koji nije radio u pododboru, zbog bolesti, izjavio je pa predlaže, da se član 2. vrati pododboru, da bi se taj član mogao da revidira, kako je to predložio g. Ministar. Gospoda, koji primaju predlog g. Ministra, da se čl. 2. vrati pododboru, neka izvole sedeti, ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Predlog je odbijem.

Prelazimo na pretres odela II. Za reč se nije prijavio nitko. Glasao se po članovima. Gospoda, koja primaju čl. 15., izvole sedeti, ko je protiv, neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Član 15. je primljen.

Glasao se o članu 16. Ona gospoda koja su za izvole sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Član 16. je primljen.

Glasao se o čl. 17. Ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Član 17. je primljen.

Glasao se o čl. 18. Ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Član 18. je primljen.

Glasao se o čl. 19. Ko je protiv neka izvoli dići ruke. (Većina sedi.) Čl. 19. je primljen.

Čl. 20. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 20. je primljen. Tim je primljen celi odel 2.

Prelazi se na pretres odela III. Za reč se nije prijavio niko. Glasao se po članovima. Gospoda koja primaju čl. 21., neka izvole sedeti, ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Čl. 21. je primljen.

Glasao se o čl. 22. Ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Čl. 22. je primljen.

Glasao se o čl. 23. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 23. je primljen.

Glasao se o čl. 24. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 24. je primljen.

Glasao se o čl. 25. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 25. je primljen.

Glasao se o čl. 26. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 26. je primljen.

Glasao se o čl. 27. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 27. je primljen.

Glasao se o čl. 28. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 28. je primljen.

Glasao se o čl. 29. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 29. je primljen.

Glasao se o čl. 30. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 30. je primljen.

Glasao se o čl. 31. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Član 31. je primljen.

Glasao se o čl. 32. Ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Čl. 32. je primljen.

Glasao se o čl. 33. Gospoda koja su protiv, neka dignu ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 33. je primljen.

Glasao se o čl. 34. Gospoda koja su protiv, neka dignu ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 34. je primljen.

Glasao se o članu 35. Gospoda koja su protiv neka dignu ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 35. je primljen.

Glasao se o članu 36. Gospoda koja su protiv neka dignu ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 36. je primljen.

Prelazimo na pretres odeljka IV. Za reč se nije prijavio. Glasao se po članovima.

Glasao se o članu 37. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 37. je primljen.

Glasao se o članu 38. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 38. je primljen.

Glasao se o članu 39. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 39. je primljen.

Glasao se o članu 40. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 40. je primljen.

Glasao se o članu 41. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 41. je primljen.

Glasao se u članu 42. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 42. je primljen.

Glasaće se o članu 43. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 43. je primljen.

Glasaće se o članu 44. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 44. je primljen.

Glasaće se o članu 45. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 45. je primljen.

Glasaće se o članu 46. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 46. je primljen.

Glasaće se o članu 47. Gospoda koja su protivna neka izvole dići ruku. (Niko ne diže ruku.) Član 47. je primljen.

Prelazimo na pretres odeljka V. na prelazna uređenja. Ima reč g. Kristan.

Ethin Kristan: Gospodo, ja se ne bih tu javio za reč, da se ne bojim, da od prelaznih naredjenja ne postane petrifikat, kako se obično to dešava. Član 48. kaže: Do donošenja jednoga zakona o uređenju sudova za celu zemlju itd. ... upravnih sudova biće 4: u Beogradu, u Zagrebu, u Sarajevu i u Skoplju.

Gospodo, ako bi to zbilja važilo samo do donošenja jednoga zakona, ja se ne bih ešfirao, ali ja se bojim, da će ovaj jedan član ući u novi zakon, pa će biti od toga nečgode. Ja se sećam kako je za Sloveniju uvek bilo govora o tome, da će za nju biti jedno posebno sudište i to bi iz mnogih razloga bilo potrebno. Ja držim, da se meni ne bi moglo prebaciti, da ja govorim iz kakvih separatističkih razloga. Ja sam dovoljno dokazao, da meni nije do toga. Ali ima vrlo krupnih praktičnih razloga, da za Sloveniju postoji jedan poseban upravni sud, a ja znam, da je o tome bilo i rasprave među pojedinim grupama, pa sam sad nekako iznenadjen, da se je preko toga prešlo. Ja znam, da je bilo raspitivanja, ali bi bilo se-dište toga upravnog suda. Ja bih želeo bar jednu izjavu od gospodra Ministra o tome kakvih tu nakana imade. Ako dobijem jednu garanciju u tome, da nije nakana da se to petrificira, ja ne bih od toga činio pitanje. Ja bih molio, da se doda ovde: Upravni Sud u Celju.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Reč ima g. Agatonović.

Radoslav Agatonović: Ja ću o drugom članu da govorim, što se tiče ovoga člana o kome g. Kristan govori, ja bih ga potpomagao zbog toga, što je jedno sudstvo bilo u Dalmaciji i Slovenačkoj i prema tome trebalo bi voditi računa i dodeliti zaseban jedan upravni sud u Slovenačkoj.

Ja ću se zadržati na čl. 49., pa bih poslednjoj rečenici, gde se kaže: današnji članovi Državnog Saveta zadržavaju svoje položaje u smislu ovoga zakona, učinio ovu napomenu: Ako bismo mi primili ovako, kako je predloženo, otvorili bismo, po mom mišljenju, rdjav presedan. Mi imamo da reformišemo celokupno sudstvo u našoj zemlji, imamo da ga harmoniziramo prema novom Ustavu, prema zakonima koji će se iz toga Ustava doneti. Ako bismo jednom sudu, jednom državnom telu, dali pravo da dosadašnji njegovi članovi zadržavaju svoja prava, mi ćemo stvoriti presedan, da će mladje sudije iz ostalih sudova reklamirati to pravo i tražiti, da im se prizna to pravo. Mi, gospodo, ne možemo svima priznati to pravo, potrebna su popunjavanja i promene. To je lepa stvar i svi se potpuno slažemo u tome, da treba da bude stalnost

sudija, da bi oni što nezavisniji u svome radu bili. Ali nama iskustvo, gospodo, pokazuje, da je stalnost sudska stvorila kod nas od dobrih sudija, koji su mnogo obećavali, rdjave sudije, koji su koristeći se svojom stalnošću, nepokretnošću popustili u svome moralu, pa, Boga mi, zabatalili se u svome radu, čitanju i pripremama u svojoj nauci. (**Marko Gjuričić:** Ja mislim da nije tako.) Može biti, g. Gjuričiću, da vi kao bivši Ministar Pravde mislite tako i vaša je dužnost kao Ministra Pravde da branite, ali ja ću da kažem ono što osećam i što sam čuo i video. Ima mnogo sudija u Apelaciji i Kasaciji, koji će vam reći, da su kod pojedinih sudija, za koje su očekivali, da će biti odlični prema tome kakve su ih kandidovali, dočnije bili iznenadjeni njihovim neradom ili njihovim uopšte slabim radom. Ima i drugih zemalja u kojima je ta stalnost sudska ustanovljena, ali je ona zakonom ograničena i traje 5, 7 do 10 godina. I Kasacioni Sud, koji je kritički forum za sve sudije, zna najbolje kakvi su sudije po pojedinim sudovima, kakav je njihov rad i kakve presude donose i on može da donese ocenu o pojedinim sudijama, koji su radili i o sudijama, koji nisu hteli da rade. Naravno, ja ću priznati g. Ministru Pravde, da su naše sudije en masse dobri, ali u poslednje vreme, izvinite što moram da kažem, ovim sudijama, koje ste vi masama natrpači u sudove, narod se ne može pohvaliti, da su ono što su ranije bili. To su mlada deca, koja tek imaju da posvedoče svoju spremu. Ali sad, Bozami, oseća se mala zebnja kod naroda. Koliko je narod ranije imao poverenja u sudove, bojati se, da se ne počne to poverenje gubiti, ako bi se ostalo kod ovoga predloga da se svima sudijama priznaje stalnost. Zbog toga ja bih bio za to, da se ova rečenica odayde zameni drugom, u kojoj bi se kazalo: današnji članovi Državnoga Saveta stavljaju se na raspoloženje, pa kad se ceo izbor bude rešavao neka se vrši i celokupan izbor članova Državnoga Saveta. Neka udju u Državni Savet sva vrstoda, koja su danas članovi Državnoga Saveta protiv toga ne može imati niko ništa. Zato bih bio protivan i ne bih želeo, da se stvaraju prerogative za pojedine činovnike, koje se ne mogu dati drugim činovnicima. (Ministar Pravde **Marko Gjuričić:** To je državni udar.)

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** Reč ima g. Ministar Trifković.

Ministar za Izjednačenje zakona **Marko Trifković:** Ne bih mogao sada odmah dati izjavu, dok se ne bi sporazumeli u Vladi odnosno predloga g. Kristana, da jedan upravni sud bude i u Celju. (**Ethin Kristan:** To bi bio jedan upravni sud više.) Kao što vam je poznato, ja sam bio bolestan, dok se ovaj predlog diskutovao u pododboru: Vlada je bila predložila veći broj upravnih sudova, a pododbor je sveo broj upravnih sudova na četiri. Ja bih molio, da se dotični član vrati u odbor, pa ćemo videti, da li će vlada pristati na povećanje broja upravnih sudova.

Što se tiče predloga g. Agatonovića, ja izjavljujem, da se nikako ne može prihvatiti, da se članovi Državnoga Saveta po traženju g. Agatonovića stavljaju na raspoloženje i da se na taj način stvori presedan, da se i svi članovi Kasacionoga Suda i svi članovi Apelacionoga Suda i svi Predsednici sudova stavljaju na raspoloženje kao što želi g. Agatonović. Mi nismo u revoluciji nego se nalazimo u jednom redovnom ustavnom stanju i nemožemo uništavati stečena prava, naročito što su drž. savetnicima i sudi-

jama Ustavom ogarantovana nezavisnost i nepokretnost. Mi nemamo prava da njihovu nepokretnost i nezavisnost ništimo. To u toliko manje, što bi bilo željeti da se i ostalim činovnicima obezbedi stalnost u službi.

Što se tiče napomene g. Agatonovića, kako sadašnje sudije u sudovima nisu ono što su pre bile, kako su to sudije inladići u koje narod nema poverenja, imam da kažem, da g. Agatonović nije htio da vodi računa o tome kakav je materijal stojao na raspoloženju vladi, kad je postavljala te sudije. Kad se ušlo u zemlju, u Srbiji nijedan sud nije se mogao odina obrazovati, sudije su bile sve na vojnoj dužnosti i bilo je velike muke, da se bar izvesan broj sudija dobije od Ministra Vojnog, da se mogu obrazovati bar nekoliko sudovi radi rešenja hitnih krivičnih slučajeva, trebalo je dosta vremena i mnogo energije da se sudovi popune. Priličan broj sudija su poginuli, drugi su umrli i stajali smo pred mogućnošću, da u izvesnim krajevima u opšte ne bude sudova i zato vlada je morala pribeći, da postavlja ma i privremene sudije, koji su svršili pravni fakultet i imaju 25 godina, da se otpravljaju bar najnužniji poslovi. Nema sumnje, da te privremene sudije, koji su od pisara posle 5, 6 meseci ili godinu dana postali sudije, ne mogu se uporediti sa sudijama, koji su bili po nekoliko godina pisari pa postali sekretari pa tek onda došli za sudije. Ali je nesumljivo, da te sudije svaki dan se sve više i više usavršavaju, polažu sudijske ispite, stiču sudsku praksu, i vremenom će postati odlične sudije. Mnogo je bolje što se ovako uradilo no da se čekalo, da se dobije siguran materijal, pa tek da se sudije postavljaju a predmeti da se gomilaju. To je čista i jasna stvar ali za to ne može nositi odgovornost Vlada, niti se išta može predbacivati tim sudijama.

Radoslav Agatonović: Molim vas, gospodo, radi obaveštenja da kašem nekoliko reči. G. Ministar mi kaže, kako je Vlada bila prinudjena, da ovaj veliki broj mlađih ljudi kao sudije postavi zato, što je bila potreba, da se popune sudijska mesta. Ali taj razlog ne stoji, jer ta mesta nisu popunjena ni 1919. ni 1920. godine nego 1921. i 1922. godine, te ih tako u niškom sudu imamo umesto 4—5 sudija sada 10 sudija, koji nemaju mesta gde da sede.

Marko Gjuričić: Pošto me je g. Agatonović pomenuo i ja moram reći nekoliko reči radi ličnog obaveštenja. G. Agatonović je rekao, da sam postavio rdjave sudije. (R. Agatonović: Ne rdjave sudije, nego mlade ljude, koji su daleko od onoga, što su stare sudije.) Ja sam mlade ljude postavljao zato, što stare nisam imao. (R. Agatonović: Nije vama trebao toliki broj sudija. Šta će vam u niškom sudu 9 sudija?) Iz ovoga govora g. Agatonovića vidi se, da on potpuno ne razume ovu stvar. Koliko je god sudija postavljeno, malo je. Vi ćete se sami uveriti, da se poslovi sudski ne mogu svršavati ni sa ovim brojem sudija, koje sad imamo. Kad bi se samo mese posle rata rpravljale, trebalo bi u svakome sudu po tri sudije, da te mese raspravljaju. O tome će vam najbolje obaveštenje dati g. Ministar Pravde, koliko teškoće ima zbog tih nerazpravljenih masa. Ako bi vi tražili od mene ili od Ministra Pravde, da on postavi bolje sudije, onda, gospodo, on to ne bi mogao učiniti, kad tih ljudi nema i zato sam ja onda svoju dužnost izvršio kako treba.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Pošto je g. Ministar izjavio, da nema ništa protivu toga, da se čl. 48. po predlogu g. Kristana vrati u Odbor, to izjavljujem, da i ja pristajem na to u toliko pre, što mi je ovaj predlog simpatičan, a on bi mi u toliko simpatičniji bio, ako bi mu mogle da se spoje Slovenija i Dalmacija, da imaju jedan administrativni sud. Ja pristajem, da se ovo vrati u Odbor i kad se g. Ministar sporazume sa Vladom, da se onda to pitanje konačno reši.

Što se tiče člana 49. kako g. Agatonović predlaže odnosno državnih savetnika, ja taj predlog ne bih mogao primiti sa razloga, koji je g. Ministar izneo, a još i sa toga razloga, što smatram, da je takav predlog protivan Ustavu. Naš je Ustav zagarantovao položaj činovnika i ako bi mi sad hteli, da se činovnik ostavlja na raspoloženje, onda bi to bilo protivno Ustavu. Kada se u Ustavu raspravljalo, onda smo mi videli, da bi ovakva solucija bila vrlo nezgodna i zato u Ustavu nije ni predviđeno. I zato je sad vrlo nezgodno, da mi pravimo jedan izuzetak da jedno nadležstvo, jedno državno telo, da ove činovnike stavljamo na raspoloženje i stoga ja taj predlog ne mogu primiti.

Josip Rajzner: I ja sam htio da govorim o čl. 48. u koliko se tiče upravnoga suda za Sloveniju, ali pošto je g. izvestilac primio predlog u tomie smislu, da se ovaj član vrati u Odbor, onda i ja na to pristajem.

Dr. Pavle Čubrović: Gospodo, i ja nalazim, da je četiri upravna suda suviše malo, jer mi moramo voditi računa o saobraćajnim prilikama u našoj zemlji. Uzmite za primer ovde samo skopljski upravni sud, kome je određena područnost i po tome znači, da cela Makedonija, cela Južna Srbija i cela Crna Gora ima da ide tom sudu. I ja vam skrećem pažnju samo da za jednu sezonu, koja počinje od 1. decembra, a koja se završava od prilike sad u ovo vreme, ljudi ne mogu da prelaze od silnoga snega do Peći i Crne Gore, a kamo li da idu čak u Skoplje. Ja bih molio, da se ovo ne razume pogrešno i da je neophodno potrebno, da se to razpravi malo drukčije, jer je vrlo teško da se iz Sandžaka i preko Žiljeba i Čakora opšti sa upravnim sudom u Skoplju i da se s njim korespondira, ako se bude usvojilo, da sud bude u Skoplju sa ovom teritorijalnom nadležnošću. (Čuje se: Da se vrati i to u Odbor.) Ovo je jedna načelna stvar hoće li biti četiri ili više upravnih sudova i ja vam samo skrećem pažnju na to, da je za Crnu Goru upravni sud u Skoplju vrlo nepraktičan.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović:** G. Ministar i g. izvestilac su sporazumno predložili, da se ovaj član vrati u odbor i onda ćemo o njemu raspravljati kad bude iz Odbora došao.

Ljuba Jovanović: Ja odustajem od reči.

Većeslav Vilder: Kod čl. 49. ja bih predložio jedan dodatak. Po čl. 50. ukida se finansijski upravni sud u Zagrebu. Ovaj sud ima, gospodo, funkcije najvišeg upravnog suda i zato bih ja predložio, da se kod čl. 49. umetne još i ovaj dodatak, pa da glasi: »Današnji Državni Savet kao i članovi Finansijskog upravnog Sudišta u Zagrebu zadržavaju svoje položaje u smislu ovoga zakona«.

Izvestilac **Milorad Vujičić:** Ovaj finansijski upravni sud je isključivo samo za finansijske stvari, dok upravni sudovi imaju nadležnost celokupne naše